

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הזאת לחשה חיזורים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת וילך – יום הכיפורים שנת תשפ"ג

1. מדוע נקרא "משה רבינו" ולא "רבינו משה"?
  2. כמה ימים לפני הפטירה סר צלם אלוקים מהאדם? הוכח מפרשת השבוע!
  3. האם ראוי לעשות סעודה ביום ההולדת? הוכח מפרשת השבוע!
  4. האם מותר לכתוב ספר תורה כדי לשים אותו בירח? הוכח מפרשת השבוע!
- "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל עוונותיכם לפני ה' טהרתו"**
5. מי שיודע שאינו הולך לצום ביום כיפור האם יש לו את המצווה לאכול ערב יום כיפור?
  6. מדוע אדם שעושה תשובה מאהבה העבירות נהפכות למצוות? מדוע מגיע לו פרס על זה שחטא?
  7. האם מותר ללבוש ביום כיפור שעון זהב או משקפיים עם מסגרת זהב שהרי אין קטגור נעשה סניגור?
  8. האם יש עבירות שאדם עושה מעצמו בלי עצת היצר הרע?
  9. מה העניין להוציא ספרי תורה בליל יום הכפורים?
  10. האם הכהן גדול היה מברך הגומל כאשר היה יוצא מבית קדשי קדשים ביום כיפור בשלום?
  11. חולה הצריך מזון ביום כיפור האם יאכל אוכל רגיל או שיאכל על ידי אינפוזיה?
  12. חולה האוכל ביום כיפור האם אומר יעלה ויבא והאם חייב לחזור ולברך כאשר שכח לומר יעלה ויבא?
  13. כמה חולים שהיו ביום הכיפורים בבית חולים ואוכלים ביחד האם חייבים לזמן?
  14. מי שאינו צם ביום כיפור או שעושה מלאכה האם עיצומו של יום הכיפור מכפר עליו?
  15. מי שיודע שבוודאי לא חטא בעבירות שאומרים בוודאי האם אסור לומר משום חשש שקר?
  16. מדוע עם ישראל לא נגאלים במוצאי יום הכפורים הרי התכפר לכל העולם כל העונות?

במחשבה תחילה: בפרוס עלינו יום הכיפורים, יום הגדול והנורא "קץ סליחה ומחילה לישראל", עבודת היום היא כמובן עבודת התשובה. הרמב"ם מייחד את הפרק השביעי של הלכות תשובה למעלות התשובה. שם מבואר כמה גדולה היא מצוות תשובה, שמקרבת את האדם לשכינה, ומביאתו להיות אהוב ונחמד כלפי מעלה. בתחילה הפרק מדגיש הרמב"ם שהתשובה אינה מוגבלת לעבירות שיש בהן מעשה: "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה, כגון זנות וגזל וגניבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו, ולשוב מן הכעס, ומן האיבה, ומן הקנאה, ומן ההתול, ומרדיפת הממון והכבוד, ומרדיפת המאכלות, וכיוצא בהן - מן הכל צריך לחזור בתשובה".

מעלת התשובה, כפי שעולה מדברי הרמב"ם, תלויה בחזרה בתשובה לא רק על מעשיו הרעים, אלא אף על מידותיו הרעות, על תכונותיו שאינן טובות. בחזרנו בתשובה על המעשים, חשוב אפוא לזכור לא רק את המעשה אלא אף את המידה העומדת מאחוריו, ולהרהר לא רק על תיקון המעשה אלא אף על תיקון האדם.

על האדם לחפש אורח פנימי בנפשו, דרך שיוכל לילך בה לתקן את מידותיו - וממילא גם את מעשיו. בכך אנו זוכים להמשך דברי הרמב"ם: "כל הנביאים כולן צוו על התשובה, ואין ישראל נגאלים אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן, ומיד הן נגאלים, שנאמר: והיה כי יבאו עליך כל הדברים וגו' ושבתי עד ה' אלוהיך ושב ה' אלוהיך" - גמר חתימה טובה

מדוע נקרא "משה רבינו" ולא "רבינו משה"?

שמקדימים הרבנות לשמו. וכך הוא כותב: מצאתי כתוב בספר מעיל שמואל (קיצור שני לוחות הברית דף צב) כי היה משה קודם שנעשה רבינו, דהיינו קודם שקיבל התורה נקרא משה, ואחר כך נעשה רבינו, מה שאין כן לאחר מתן תורה הוקדם רבינו אל משה, כי כל מה שהחכם מחכים ומחדש כבר היה בסיני.

ועוד טעם אחר כי משה רבנו ע"ה מתפשט ומסתעפים ניצוציו בשישים ריבוא בכל דור ודור, א"כ משה אפילו לאחר פטירתו הוא רבינו בכל דור ודור, ועל כן תמצא פעמים רבות בגמרא משה שפיר קאמרת, כלומר הניצוץ של משה מתנוצץ מאוד בקרבך, ועל כן שפיר קאמרת.

"וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל" (לא א)

בספר משמרת איתמר (לרבי איתמר ז"ל מקונסקיוואל פרשת וילך) מבאר מה שאומר הפסוק: "וילך משה", על פי מה שנאמר בזוה"ק שמושה הוא בכל דור, ע"ד אמרם משה שפיר קאמרת, וזהו וילך משה, פירוש אף על גב שהלך מזה העולם, אף על פי כן וידבר, פירוש שמנהיג את הדברים האלה אל כל ישראל פירוש אל אלו הנקראים כל ישראל והם הם הצדיקים שבכל דור שהם הכללות של ישראל.

רבי אברהם כפון זיע"א בספרו חיי אברהם (אות ל') מביא טעם למה אין אנו אומרים רבינו משה כמו שאנו קוראים לאיש המעלה

כמה ימים לפני הפטירה סר צלם אלוקים מהאדם? הוכח מפרשת השבוע!

וצ"ב ממה שכתב שארבעים יום קודם הפטירה מסתלקת הנשמה, שהוא עצמו כתב בפירושו לבראשית (מז כט) על הפסוק: "ויקברו ימי ישראל למות" ששלושים יום קודם הפטירה מסתלקת הנשמה, והאמת שכך גם מובא בזוהר הקדוש (שם) תלתיו יומין.

הגאון בוטשאטש זצ"ל בספרו מחזה אברהם (סוף פרשת וזאת הברכה) על הפסוק "וימת שם משה", שפירש למאן דאמר שמושה כתב זאת בדמע, יש לומר שכיון שמושה רבינו ראה שצלמו סר ממנו, לכן אמר על עצמו וימת משה, שכיון שצלמו צלם אלוקים סר ממנו, ואלוקים עזבו, הרי הוא כמת ולזה כתב בעצמו וימת משה, וזהו משה כתבן "בדמע", מלשון המדומע והמערב כידוע, והיינו כיון שצלמו סר מעליו נעשה מדומע ומעורבב.

"וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל" (לא א)

כתב האור החיים הקדוש: ונראה לפרש על פי דבריו של רבי שמעון בר יוחאי בזוהר הקדוש (ח"א ריח) שאמרו כי ארבעים יום קודם הפטירה נשמת האדם הולכת ממנו, והצדיקים יכירו בדבר. וכאן אמר "וילך משה", פירוש רוח החיים שבו שתקרא משה הלכה כסדר הרגיל למי שמגיע קצו והרגיש בהליכתה והכיר שהגיע קצו ביום ההוא. ואם תאמר מנין ידע משה בדיק יום המיתה, הלא אמרו ז"ל כי מיום שינוסו הצללים עד יום המיתה הם ארבעים יום ומי יודע הדברים יותר ממושה והשכיל וידע יום קצו והכרה כזו מושגת היא לגדולי עולם, ע"כ.

האם ראוי לעשות סעודה ביום ההולדת? הוכח מפרשת השבוע!

מעשה שהיה באחד מבתי המדרשות יש שם אברך פעיל מאד, התורם מזמנו והונו לכולל. באחד הימים התקשרה אשתו לכולל וסיפרה שמחר יש לבעלה יום הולדת, ולכן היא מבקשת לתרום לכולל סעודה גדולה, כשבמהלכה יפתיעו את בעלה ויספרו לו, שהכל לכבודו לרגל יום הולדתו, ואכן הסעודה התקיימה וההפתעה הייתה גדולה. אך לאחר הסעודה הסתפקו תלמידי החכמים האם יש בכלל מקור לכל הנושא הנקרא יום הולדת, או שמקורו אצל הגויים כמו שמצינו שפרעה חגג את יום הולדתו. והאם רצוי לעשות סעודה ביום זה, ואם זה נקרא סעודת מצוה, או שראוי בכלל להתענות בו?

בעתון הצפירה (גיליון 66) פרסם אחד כרוז שבקרוב חל יום הולדתו של רשכבה"ג הגאון ר' יצחק אלחנן זצוקלה"ה ולכן ראוי לעשות חג למענו, בגיליון הבא, ביקש הגאון משמשו לפרסם כרוז חריף, וז"ל: הנני בא בפקודת כבוד מרן הגאון הגדול האב"ד דפה קאוונא מו"ה יצחק אלחנן, להודיע ולפרסם כי מאד רע עליו המעשה אשר בא סופר אחד לדאוג לטובתו ולכבודו שלא בידיעתו ונגד רצונו, ודעתו לקרוא חג שלא נהגו מעולם בין רבני ישראל, ולא נמצא זכרם בכל ספרי ישראל הקדושים הנה, ולכן הנני מודיע בשם מרן אל כל מכבדי שם מרן הגאב"ד הקרובים והרחוקים, לבל ידאיבו נפשו ליחד למענהו איזה חג זמני לכבודו באיזה מנהג ממנהגי הכבוד הנהוגים בין חוגגי היובלות, או לדרוש ספרו בשם החג וכל אשר לא ישמעו ידעו כי זהו יגרמו לו רק צער ודאבון לב ח"ו ולשומע יונעם, הכותב בפקודת מרן יום ג' ח' ניסן תרמ"ט. (לפי החשבון מלאו אז לגאון שבעים ואחד שנים).

עריכת יום הולדת לרגל מלאת לו שישים שנה

אוצר הספרים

שיע"ד
בית המדרש "בית - יוסף"

יזנתתי להם בביתי ובחזומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שים עולם אשר לא יכרת"

בחסידי שמים בעקבות ריבוי הלומדים בבית המדרש, אנו זקוקים בדחיפות לאוצר הספרים ספרי יסוד הלכה, ראשונים ואחרונים, מחשבה הגות ואגדה. וכן ספריות נוספות לטובת לומדי בית המדרש ומשתתפי השיעורים.

בוא ותזכה להיות שותף בכל זכויות הלימוד!

ניתן להנציח על גבי הספרים בהקדשה מיוחדת
לבריאות / הצלחה / נחת / שלום בית / זש"ק / ולע"נ קרובים וידידים
לפרטים נוספים: הרב יוסף יצמן 052-8144488

לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט 17 מספר חשבון: 89099
ע"ש: קול אליה גבעת זאב.

ניתן לתרום גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488

איש לרעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!

ער. 580726644 רחוב קרית יערים 32 גבעת - זאב
047: koleliya@gmail.com

אבל מצינו שבגילאים מיוחדים כן היו עושים סעודה לכבוד יום ההולדת, כמו שמסופר בגמרא במסכת מועד קטן (דף כח ע"א), שרב יוסף ביום שמלאו לו שישים עבד להו יומא טבא לרבנן, אמר נפקי לי מכרת. כלומר שמי שחייב כרת, מת בקיצור ימים קודם שמלאו לו שישים שנה, ואם הגיע ליום ההולדת השישים, סימן שלא נתחייב כרת

ברכת שהחיינו למי שמלאו לו שבעים

ובשו"ת חוות יאיר (סימן ע) כתב, שביום שמלאו לו שבעים, יעשה סעודה, ונראה שגם יברך שהחיינו, וכיון שאין זה סעודת מצוה בוודאות, ידרוש בדברי תורה, כדי שיהיה סעודת מצוה, [בהגהות חתם סופר] (שם) כתב שיברך בלא שם ומלכות, ובכף החיים (סימן רכג ס"ק כט) כתב שיברך שהחיינו על פרי חדש ויכווין לפטור שניצול מכרת.].

ובשו"ת בית ישראל (סימן לב) כתב, שכן גם ראוי לעשות סעודה ביום שנעשה שמונים שנה, שאז גם ניצול מכרת של יומי, ומסיים שם דהטעם שלא נהגו לא בסעודת ששים ולא בסעודת שבעים ולא בסעודת שמונים, שחוששים מחשש עין הרע שלא ישלטו ח"ו בהם, ולכן מסתירים שנותיהם.

מנהג רבותינו שנהגו לעשות סעודה

כמו כן בספר אגרות סופרים (ח"א עמוד פג) מסופר שביום מלאות שמונים שנה לאמו של רבי נתן אדלר, עשו חגיגת יום הולדת גדולה בהשתתפות בנה עם כל יושבי העיר ההיא. כמו כן בשו"ת כתב סופר (יו"ד סימן קמח) כותב לבנו: הנה ברך לקחתי ליום מולדתי א' דר"ח אדר, שהגעתי בעזה"י לשנת חמישים, והודיתי להשי"ת ברבים על שהחיינו וקימנו לזמן הזה וברוך ית"ש הנותן ליעף כח ללמוד וללמד, כן יעזרני למען שמו ותורתו, עד זקנה ושיבה אל יעזבני ואל יטשני וכו', ועשיתי ביום ההוא זה היום עשה ד' לי סיום למסכת פסחים, יעו"ש מה שהאריך שאמר בשעת הסיום. בספר החפץ חיים ופעלו הביא שביום י"א שבט תרפ"ח יום הולדתו התשעים, סיים את הקונטרס בית ישראל, ובאותו יום הזמין משפחתו וקרוביו וערך שם סעודה.

כמו כן מצינו במנהגי החת"ס (ז' ד) שביום ז' תשרי השלים החת"ס החומש עם התלמידים, על שום שהיה יום לידתו ונתן לכל אחד מתלמידיו הנמצאים שם מטבע לקנות להם לחמי חלב. גם התפארת ישראל בצוואתו, מזהיר את בניו וצאצאיו שהשולם ישרור ביניהם תדיר, לעזור אחד לאחיו בשעה קשה ובעת צרה ומצוקה, ולהעריף איש על אחיו ברכות ואיחולים לכל מקרה של שמחה חג 'יוום הולדת'. ורבנו יוסף חיים בבן איש חי (פרשת ראה ש"ר אות יז) כתב יש נוהגים לעשות בכל שנה את יום הלידה ליום טוב, וסימן יפה הוא, וכן נוהגים בביתנו.

דעת רבותינו שהיא יום חשבון הנפש

אמנם בערוגת הבושם (סימן רטו) כתב שאינו נכון לחוג חגיגת יובל של שבעים שנה, דאין זה כי אם מנהג בורים ההולכים בחוקות העמים, ולא נשמע כמוהו בין זקני שערים רבותינו מוסדי דור דורים, והטעם דהרי אמרו חז"ל הסתכל בשלושה דברים דע מאין

באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, וא"כ מי שעולה על לבו חרדת רבי יוחנן בן זכאי (ברכות דף כח ע"ב) שאמרו עליו שלא הניח מקרא משנה וכו' מ"מ כמה חרדה אחזתו כשזוכר שצריך ליתן דין וחשבון, א"כ כיון דימי שנותינו בהם שבעים שנה הרי קרוב זמן ועידן הנ"ל, ולשמחה מה זה עושה עי"ש. ומסופר שפעם אחת נכנס תלמיד אחד לרבו הכתב סופר והשתומם על המראה כי מצא את רבו גועה בבכי, ושואלו רבינו למה אתה בוכה, ויאמר דע תלמידי חביבי היום הזה הוא יום אשר בו נולדתי, והרי אני בן נ"ד שנים, וד"ן אני את עצמי במה עסקתי כל אותן השנים הללו, ומצאתים בלא תכלית הרבה, אין בי לא תורה ולא חכמה ולא צדקות ולמה לא אבכה על בילוי ימי אשר אינם חוזרים, ויש לי לבכות מאין הפוגות, וכשמוע התלמיד את דברי רבו בכה גם הוא, כי אם בארזים נפלה שלהבת אשר כל ימיו לא עסק רק בתורה עבודה וגמ"ח במדה גדולה כ"כ, ובכ"ז בוכה ודואג על שנותיו, מה יענו אזובי הקיר אשר באמת בילו שנותם בבהלה. כמו כן בשו"ת מגדלות מרקחים (סימן לא) מביא שאחד סיפר לו שפעם אחת נכנס אצל הגאון הצדיק בעל אמרי אש, ומצא אותו בוכה בדמעות שלישי, שאל אותו מה זה ועל מה זה, ואמר שהיום נעשה בן שבעים שנה, ואינו יודע איך יוכל לתת דין וחשבון.

כמו כן בשו"ת הלל אומר (או"ח סימן קלט) האריך בגנות חגיגת יום הולדת, וכתב שהיא חג גוי, וכמו שמצינו בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ח ע"א ודף י ע"א) שאחד מיום אדיהם של הנכרים הוא יום הלידה, והביא גם שאנטיוכס אפינס גזר על ישראל לחוג חג הולדת, והיהודים היו נוהגים אז מזה, ומזה נזהרו כל ישראל מלחוג חג כזה. ולכן למעשה כל אחד ינהג כמנהג אבותיו, ויש לו על מי לסמוך, שאם נהגו אבותיו כמנהג בגדד, לעשות יום הולדת, יכול להמשיך לעשותו, אך מי שלא נהגו כן, אל יעשה דברים מחודשים, וימשיך לעשות כפי מה שנהגו אבותיו. אך גם לאלו שאינם עושים סעודה, יש לקנות מתנה לאשה ביום ההולדת, להראות לה שיום זה הוא יום שמחה, שבבכות יום זה, זכה לאשה חשובה וטובה כזה.

יום הולדת הוא יום גדול לתפילה

אמנם כל דברינו אמורים רק לגבי סעודה או חגיגה, אך לכל השיטות יום הולדתו של אדם יש לו מעלה על שאר הימים ומזלו גובר, והוא יום המסוגל לתפילה. וכן פירש הנצי"ב בהעמק דבר (שמות יב ב) שחודש תשרי הוא החודש המובחר בנוגע לצרכי העולם, משום שבו נברא העולם, וכלל גדול הוא שבאותו יום שנברא אותו דבר, מסוגל זה היום גם לדורות להתחזק יותר, ומזה הטעם טבע האש במוצאי שבת רותח יותר, משום שאז נברא.

ובשו"ת הלל אומר (או"ח סימן קלט) לאחר שהאריך בגנות חגיגת יום ההולדת, כתב שישתדל בתורה ביום זה כי הוא מסוגל לבטל ממנו כל גזירות רעות, ולא במהרה אדם נופל ביום זה, והוא יום הצלחה ומזל.

דורשי רשימות היו אומרים שיום זה מסוגל שיתקבל תפילתו, ודרשו על זה את הפסוק בתהלים (ב ז-ח) "אני היום ילדתיך, שאל ממני ואתנה".

האם מותר לכתוב ספר תורה כדי לשים אותו בירח? הוכח מפרשת השבוע!

יוקרו, א"ל שלח לי מילה דטבא דכוותיה, שלח ליה חד מזוזה, א"ל מה אנא שלחי לך מילה דלית לה טימי ואת שלחת לי מילה דטבא חד פולר, א"ל חפציך וחפצי לא ישוו בה, ולא עוד אלא דאת שלחית לי מילה דאנא מנטיר. לה ואנא שלחית לך מילה דאת דמך לך והיא מנטרא לך דכתיב בהתהלכך תנחה אותך וגוי, יעו"ש והקשו רבותינו איך רבי שלח לארטובן מזוזה, הרי אסור לשלוח מזוזה לנכרי. וז"ל הנצי"ב (בהעמק שאלה, שאילתא קמה): איך רבי שלח לארטובן הגוי מזוזה, הרי הדין הוא שמזוזה שנכתבה סתם, על דעת לקבעה בפתח ישראל כמצוותה, אסור לקבעה בפתחו של גוי, מפני שהורדת המצווה היא ובזיון כבוד המזוזה (יעו"ש ברמ"א יו"ד סימן רצ"א ס"ב)? ותירץ הנצי"ב שדווקא מזוזה שנכתבה עבור ישראל, אסור לשלוח לנכרי, כי יש בזה הורדה בקדושה, אבל רבינו הקדוש כתב מלכתחילה את המזוזה על מנת למסרה הנוכרי, ואין בזה הורדה בקדושה או בזיון.

וציין הנצי"ב מקור לכך מדברי הירושלמי בגמרא במסכת סנהדרין (פ"ג ה"ט), שם מבואר שספרי תורה שזכתה בהם ארץ ישראל, אין מוציאים אותם לחו"ל, ובכל זאת, אומרת הגמרא, כי אם כתבו את הספר על מנת להוציאו לחו"ל, רשאים להוציאו. ויתכן שגם בנידוננו ניתן להציע לסופר, שלא יכתוב כהרגלו לשם קדושת ספר תורה, אלא יכתוב את הספר מתחילה על מנת להניחו בירח.

ברם נראה שיש לחלק בין הנושאים, דהנה האיסור לתת מזוזה לנכרי, נובע מכך שאסור להוריד מקדושה תמורה לקדושה קלה,

לְקַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשִׂמְתָם אֹתוֹ מִצַּד אֶרֶץ בְּרִית ה' אֱלוֹקֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד (לא כו).

דעת זקנים: מדרש באתו יום של שבעה באדר קודם פטירת משה רבינו כתב י"ג ספרי תורה לשנים עשר שבטים וקרא לכל שבט ושבת והוכיחם והזהירן על התורה ועל המצוות אנשים בפני עצמן ונשים בפני עצמן ואמר להם היזהרו כולכם בספר התורה הזה שאני נותן לכם לשמור ולעשות וספר תורה אחד לקח והניחו לצד ארון הברית שנא' לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה'. וי"א שירד גבריאל ונטל את התורה מידו של משה והעלה אותה לב"ד הגדול שבשמים הרי הודיע צדקתו של משה בפמליה של מעלה שנאמר "צדקת ה' עשה" וגוי ולא עוד אלא שצדיקים שבמרום קורין בו בשני ובחמישי ובשבתות ובראשי חדשים וימים טובים.

שאלה: אל סופר סת"ם מוכשר, פנה גביר גדול, וביקש שיכתוב עבורו ספר תורה מהודר. הגביר הוסיף, כי הוא מוכן לשלם סכום גבוה מאוד עבור העבודה, וחשוב לו שהיא תסתיים בהקדם האפשרי. הסופר התעניין היכן הוא עומד להכניס את הספר תורה, והשיב הגביר: 'אל הירח, וברצוני לשלוח לשם את הספר תורה, כי הדבר יכה גלים בעולם כולו, ויביא [לפי הבנתו] לקידוש שם שמים עצום, והוסיף כי ידאג להעמיד את הספר בתוך ארון מכובד. עתה שואל הסופר: האם מותר לו לכתוב עבור העשיר ספר תורה שישלח אל הירח? תשובה: נאמר בירושלמי במסכת פאה (פ"א ה"א): ארטובן שלח לרבינו הקדוש חד מרגלי טבא אטימיטון שאין לו ערך מרוב

ולכן אם כותב את המזווה לשם מתנה לנכרי (ומלכתחילה קדושתו קלה) לא עבר על חטא. וכמו כן בנוגע לשליחת ספר תורה לחו"ל לפי דעת האוסרים, הרי שאם נכתבו בארץ ישראל נתעלו כביכול בקדושתם, משום קדושת הארץ, ואיסור הוצאתם הוא מכיוון שיש בזה בחינה של הורדה בקדושתם, ואם עשו על כך תנאי, אין בכך כל בזיון, משום שברור שגם בחו"ל שייכת

מצוות יועתה כתבו לכם את השירה הזאת. מה שאין כן בכתיבת ספר תורה לשם שליחתו לירח, שיש בזה בזיון גדול, שהרי הוא כותב על מנת לקחת ולהניח את הספר תורה במדבר ציה ושממה אשר לא עובר שם אדם, ומה יועיל כשיכתוב על מנת כן, סוף סוף הוא שולחו לביזיון. (חשי"ח עירובין צא ע"א).

מי שיודע שאינו הולך לצום ביום כיפור האם יש לו את המצווה לאכול ערב יום כיפור?

מי שיודע שאינו הולך לצום ביום כיפור האם אין לו את המצווה לאכול ערב יום כיפור או דילמא יש לו חיוב לאכול אע"פ שיודע שאין הולך לצום.

הנה בשו"ת כתב סופר (או"ח סימן קי"ב) הסתפק בדין זה וז"ל: מי שאין יכול להתענות ביום הכיפורים אם מחויב לאכול בערב יום הכיפורים או נימה כיון דאי אפשר לו לקיים להתענות בעשירי, אין עליו חיוב לאכול בתשיעי, ומסתבר לכאורה דחייב, דניהו דאין יכול לקיים כולו, יקיים מקצתו דכל האוכל בתשיעי כאילו התענה, תשיעי ועשירי, אבל אם ניזל לפי הטעם דמצווה זו כדי שיהא לנו כח להתענות בעשירי, וכמו שכתב רש"י בגמרא במסכת יומא (דף פ"א ע"ב ד"ה כל האוכל) וכן כתב הטור (סימן תר"ד) וז"ל והכי משמע קרא ועניתם בתשעה, כלומר התקן עצמך בתשעה, שתוכל להתענות בעשרה, וכיון שאין יכול להתענות בעשירי, ליכא מצוה לגבי דידיה לאכול. ומסיק הכתב סופר: דאין לסמוך על טעמא של קרא להקל, לכן צריך להחמיר אפילו מי שאינו מתענה ביום כיפור, צריך לאכול בערב יום כיפור, אבל נשים שכל הסברה לומר שהם חייבים להתענות, הוא משום שיהא להם כוח להתענות דבלאו הכי הווה מצוה שהזמן גרמא, יש אריכות בזה ואין להאריך אם כן בכהאי גוונא שאין מתענות בוודאי אין להם חיוב לאכול.

אבל יש אחרונים שחולקים על כך: הנצי"ב מוולוז'ין בספרו העמק שאלה (שאלתה קס"ז ס"ק י"ב) כתב: דלכן אין מברכים על מצות אכילת ערב יום הכיפורים דחיישינן שמא יארע לו אונס ויאכל ביום הכיפורים, ומי שאינו מתענה ביום כפור, אין לו מצוה לאכול ערב יום הכיפור, נמצא שבירך ברכה לבטלה, וכן כתב בשו"ת קרן לדוד (או"ח סימן ס"א ס"ק ט'). וכעין זה כתב בספר גן רווה (פרשת אמור ס"ק ז') שכתב שכל עיקר טעם האכילה בערב יום כיפור הוא כדי שיהא יותר קשה לצום, כשאוכלים יום לפני זה, ועל ידי זה יקבל שכר על שני ימים, ולכן אין מברכים, דשמא יארע אונס ולא יתענה והיה ברכתו לבטלה.

ויש עוד כמה טעמים מדוע לא תיקנו ברכה על מצות אכילת ערב יום כיפור:

בשו"ת שיח יצחק (או"ח סימן רצ"א) מבאר על פי מה שכתבו התוספות בגמרא במסכת חולין (דף ק"ה ע"ב) דאין מברכים על נטילת מים אחרונים, משום דהם לצורך האדם משום מלח סדומית, אם כן הוא הדין באכילת ערב יום כיפור שהוא לצורך אדם שהתענית לא יזיק אין מברכים.

ובפתח הדביר כתב: מכיוון שאין עושה המצווה בבת אחת, דמצוות אכילה מקיים בכל היום אין מברכים עליה.

רבנו חזקיה מדיני זיע"א בספרו שדה חמד (אסיפת דינים מערכת ברכות סימן א'): חז"ל לא תיקנו ברכת המצוות אלא על דבר שניכר מתוך מעשיו שעושה את זה לשם מצוה, כגון שציוונו לאכול מצה או מרור אשר בלתי הצווי יכול לאכול כל מה שירצה להשביע את נפשו, ובאכילת מצה או מרור ניכר שהוא בכדי למלא ציוויו, אבל באכילה בערב יום כיפור גם בלי צווי הבורא היה אוכל ואין ניכר באכילתו איזה ענין מיוחד שנוכל בשל כך לברך עליו.

הגרצ"פ פראנק זצ"ל בספרו מקראי קודש (ימים נוראים סימן ל"ז) כתב: דאפילו לפי מה שכתב הכתב סופר דנשים פטורות ממצות אכילה אם אין מתענות, אבל אם הרופא צווה לאשה לאכול פחות מכשיעור, אם כן חשיב שפיר מתענה, באופן כזה לכולי עלמא יהא מצוה לאשה לאכול בערב יום הכיפורים, כיון דהוא מתענה ביום כיפור.

בית המדרש "בית - יוסף" רחוב קדיש יעריס 33 גבעתיים 5262

זה הכסף ילך לצדקה,
זאני אלך לחיים טובים!
כדי שנזכה לשנה טובה ומתוקה
השנה יותר מתמיד מביאים את פדיון הכפרות לבית המדרש "בית - יוסף"
כדי להיות שותף בזיכוי הרבים וקונים סגור ליום הדין
ניתן להעביר את פדיון הכפרות והתרומות:
לבנק מרכנתיל דסקונט סניף 621 מספר חשבון 89099
או בביט למספר טלפון: 052-8144488
אבינו מלכנו קרע רוע גזר דיננו
שנזכה כולנו לשמים רבות נעימות וטובות

מדוע אדם שעושה תשובה מאהבה העבירות נהפכות למצוות? מדוע מגיע לו פרס על זה שחטא?

וכו' ובאו עדי ס"מ ושלוחיו ומזימים אותם הרי עמנו הייתם ביום פלוני בבית טרטיאות, אבל אנחנו מאמינים שבאמת בלי התשובה היינו עד זומם, אבל עכשיו אני בטוח שבזכות התשובה אני כמו שהולך בבית המדרש.

וכן כתב החתם סופר (דרשות חלק א' ע"מ י"ט דרשה לשבת תשובה) כתב חידוש גדול בעניין תשובה מאהבה וז"ל דמי שעושה תשובה מאהבה, כל כזית נבילה שאכל, נעשה כמו כזית מאכילת קרבן בירושלים.

ובזה מבארים המפרשים: מה דאיתא בגמרא במסכת ברכות (דף ל"ד ע"ב) גדולי בעלי תשובה שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, היינו משום שאם עושים תשובה

איתא בגמרא במסכת יומא (דף פ"ו ע"ב) דבתשובה מאהבה כל עבירות מתהפכות למצוות.

ולפי זה פירש החתם סופר דבר נפלא: מה דכתיב בפרשת אחר מות (ט"ז ל"ד) "לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צווה ה' את משה" היינו מי שעושה תשובה מאהבה מתכפרים לו עבירות ונחשב כאילו עשה דברים מה שהקב"ה ציווה לעשות.

ובמקום אחר כותב החתם סופר (סוף פרשת כי תצא עמוד ק"ד) דבר נורא וז"ל: הנה השב בתשובה שלימה, קודם שיקרב למשפט וכבר נתהפכו לזכויות, ע"כ יבואו עדי נשמתו ואבריו ועידו שביום פלוני הלכנו לבהכ"ס וביהמ"ד, אעפ"י שבאותו יום הלכו לטרטיאות מ"מ כבר נתהפך לזכות ועשה מזה הליכה לביהמ"ד

על עבירות שלהם יהא להם כל כך הרבה זכויות הרבה יותר מצדיקים, כך כתב החיד"א בספרו פני דוד שמיני.

וביסוד זה כתבו המפרשים דבר נפלא ליישב מנהג הרבה מקומות: שאומרים וידוי ביום כיפור בנעימה ובניגון, הרי היה צריך למרר בבכי בווידי כשמתודה על העוונות כך מקשה בתפארת ישראל על המשניות סוף מסכת תענית, וכן בשיר מעון שבסוף ספר תורת משה להחתם סופר על יום כיפור.

בתפארת ישראל על המשניות סוף מסכת תענית מתרץ: דכיון דבתשובה מאהבה זדונות נעשה לו זכויות, אם כן עושה עכשיו הרבה מצוות, לכן אומר את זה בנעימה, וכך ביאר גם בשיר מעון שבסוף תורת משה על החתם סופר על יום כיפור.

והקשה המהרש"א (שם) וכן בחנוכה התורה ליקוטים על חז"ל (ס"ק ק"ג), וכן המקנה בגמרא במסכת קידושין (דף מ' ע"א): מדוע מי שעושה תשובה מקבל כזה שכר, הא תינתן דעוון עצמו נמחק ולא יזכירו לו כלל פשעי הראשונים אבל למה בתשובה מאהבה נעשו הזדונות זכויות מה זה להשתכר על ידי החטא שעשה ושב ממנו?

בחנוכת התורה (ליקוטים חז"ל), וכן במקנה על דברי הגמרא במסכת קידושין (דף מ' ע"א) מתרצים: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת קידושין (דף ל"ט ע"ב) דמחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה אבל מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה

למעשה עד כאן, ומפני זה כשאדם עושה עבירה במחשבה ובמעשה השי"ת בחסדו אינו שוקל המחשבה לרעה ונשאר רק המעשה, והנה אחר כך כשעושה תשובה במחשבה ומטיב דרכיו במפעלים טובים ומחשבות לבו יטהר אז מועיל מעשה הטוב של התשובה למחות מעשה העבירה והמחשבות הטובות של התשובה מאהבה הקדוש ברוך הוא מצרפה לטוב ונעשו לו זכויות, אבל אם עושה התשובה מיראה אז אין כאן מחשבה טובה שתצטרף לטוב שהרי מפני פחד העונש ומורא הפורעניות הוא שב, וכל מה שעושה הוא רק למען טובתו לבל ילכד בפח יוקשים, על כן העבירה נשארה לו להחשב כשגגה מפני שאבד זמנו ולא עשה טוב.

בערבי נחל שבת (תשובה תקנ"ב) מתרץ: שכאשר שב אדם בתשובה מאהבה, עושה תשובה גם על מחשבת העבירות שעשה ואם כן נהיה מחשבה טובה והקב"ה מצרפה למעשה, אך בתשובה מיראה אינו עושה תשובה אלא על המעשה עצמו ולא על המחשבה.

השפת אמת (מאמר ערב יום הכיפורים) מבאר: מכיוון שעל ידי העבירה הוא עושה תשובה, נמצא שהעבירה הייתה הסיבה למצות התשובה, לכן נעשה זכויות, ומבאר עוד שמטעם זה באומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה, דכאן הוא להפוך, שמכיוון שהתשובה היא סיבת חטאו, לכן אין מספיקים בידו לעשות תשובה.

האם מותר ללבוש ביום כיפור שעון זהב או משקפיים עם מסגרת זהב שהרי אין קטגור נעשה סניגור?

יעקב (ח"א יו"ד סימן ס"ד) ריבה שנקברה עם נזמי זהב כתב שאין לפותחו מכמה טעמים, וגם באשה לא שייך קטגור דלא נתנו לעגל, הוא הדין לזכרים, ומכל מקום דלא לייטי לאנצוי, ונשים מזונתיה ביד בעלה שייך קטרוג, לכן נוהגים שאין לובשים זהב כלל ביום הכיפור.

ובהגהות רבי עקיבא איגר על השו"ע (או"ח סימן תר"י) מביא את דברי הפרי מגדים וז"ל: יש מקומות דנוהגים שלא ללבוש בזהב מטעם לא יבא קטגור, ובנשים לא שייך דהא לא נתנו זהב לעגל וכן לזכרים.

וצריך עיון שהביא בשמו דלנשים מותר, הרי למסקנה אסר הפרי מגדים גם לנשים.

ובחכמת שלמה (או"ח סימן תקצ"א) דן בהא דקמ"ל דאין תוקעים בראש השנה בשופר של פרה משום דאין קטגור נעשה סניגור, האם כוהנים ולוים שלא היו בחטא העגל מותר להם לתקוע ע"ש.

ובספר מטה אפרים (סימן תר"ט סעיף י"א) כותב: כי נהגו ליפות את הקיטל של החתנים בעטרה של כסף על בית הצוואר, לפי שלובשים אותו ביום הקדוש, וגם ביום טוב של פסח בשני הלילות הראשונים, וזה מקרוב שעושים של זהב או מקצתה של זהב ומקצתה של כסף, ולא ידעו שיש סמך מן התלמוד שלא ללבוש זהב, וכן הנשים הלוברות לבנים ביום הקדוש הזה, אין מעטרים אותם בזהבים ומנהג ישראל תורה הוא ע"כ.

ובאלף למטה (שם אות ז') מביא את דברי התיבת גומא, וכותב דאם כי נהגו לעשות לקיטל בית צוואר נחפה בכסף לכבוד יוה"כ דדרשינן, ולקדוש ה' מכובד כבדהו בכסות נקיה, ומכל מקום לא נהגו לעשותו של זהב, דאמרינן שאין הכהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לפי שאין קטגור נעשה סניגור, ואף דאמרינן בגמרא במסכת ראש השנה (דף כ"ו) דדווקא מכפר קאמרינן שלא יהיה בזהב, וא"כ להטעם שלובשים קיטל ביוה"כ כדי שייכנע לבו בלבושו בגדי מתים, אין להקפיד שלא לעשות בו זהב, דלאו מכפר הוא, אך נראה כיון שעושים אותו לבן ע"כ כשלג ילבינו הוי נמי דומיה דמכפר.

ובשו"ת בצל החכמה (חלק ו' סימן ג') נשאל האם מותר ללבוש ביום כיפור שעון זהב או משקפיים עם מסגרת של זהב, וכתב דמדברי המטה אפרים הנ"ל מוכח דכל שאינו דומיה דמכפר אין קפידה לעשותו של זהב, אדרבה מבואר במשנה במסכת יומא (דף ל"ז ע"א) של אשכרוע היו ועשאן בן גמלא של זהב והיו מזכירים אותו לשבח, מונבז המלך היה עושה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב ע"כ, הרי דכל שאין בו צד מכפר יש מעלה בשל

לקראת הימים הנוראים
אנו צריכים גם את היד שלך!

בית המדרש "בית - יוסף"
כולל אברכים כולל ערב אזור הספרים שיעורי תורה ישיבת המתמידים קרן צדקה וחסד רחוב קרית יערים 32 נבעת זאב

כן חלפה לה כבר עוד שנה פורייה מאוד וגדושה בתורה ועבודה ועשייה תורנית מסביב לשעון, בוא ונמשיך ביחד את כל העשייה המבורכת במהפכה הרוחנית בגבעת זאב ותהיה שותף בכל הזכויות של זיכוי הרבים ולימוד התורה ותקנה לך סניגור ליום הדין. ועל ידי זה תכתב בעה"י לשנה טובה ומתוקה.

ניתן להעביר את פדיון הכפרות ואת תרומותיכם: בנין ברכותיל דסקונט סניף 621 פספר חיסבון 89099 או בביט לפספר טלפון: 052-8144488

בית המדרש "בית - יוסף" רחוב קרית יערים 32 נבעת זאב

אומרת הגמרא במסכת ראש השנה (דף כ"ו ע"א) שהכהן גדול היה לו איסור להיכנס לקודש הקדשים בבגדי זהב, משום דמהזהב עשו את העגל ואין קטגור נעשה סניגור, ומבארת הגמרא שם דרק בדברים שנכנסים בו לפני ולפנים אסור שיהא זהב.

יש לחקור האם ביום כיפור יש איסור להלביש שעון זהב או משקפיים עם מסגרת של זהב דהרי אין קטגור נעשה סניגור או דילמא אין איסור?

הנה הריטב"א בגמרא במסכת ראש השנה (דף כ"ו ע"א) כתב וטלית מצוייצת שהיא מוזהבת מותר ללבוש ביום הכפורים דהא ודאי כחוץ דמי, אם כן לפי דבריו לכאורה אין שום איסור ללבוש בגדי זהב בבית הכנסת כיון דאינו לפני ולפנים ובוודאי שגם שעון זהב מותר.

אבל בפרי מגדים בספרו תיבת גמא (פרשת אחרי מות) כתב וז"ל האינדא ביום הכיפור שאין נוהגים ללבוש זהב בבית הכנסת, לזים אפשר שרי, ומכ"ש נשים בבית הכנסת שלהן, עיין שו"ת שב

זהב לכבוד היום, מעתה משקפים ושעון וכל כה"ג שאין בהם שום צד ורמז מכפר אין קפידה שלא ללובשם כשהם של זהב. ומסיק: אבל מי שאינו לובש שעון של זהב, וכה"ג רק בשבתות וימים טובים, נכון שלא ילבשם ביה"כ משום אימת הדין כמו

שכתב במשנה ברורה (סימן תר"י מ"ב סקט"ז) וז"ל ונוהגים שגם הנשים לובשות בגדים לבנים ונקיים לכבוד היום אבל לא יקשטו עצמם בתכשיטים שמתקשטים בהם בשבת ויו"ט מפני אימת יום הדין.

האם יש עבירות שאדם עושה מעצמו בלי עזת היצר הרע?

באחד מהוידוים בעל חטא אנו אומרים על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע.

השלי"ה (שער האותיות אות י"ד יצר טוב) וכן באליה רבה (סימן תר"ז) הקשו: וכי כל העבירות שאומרים הם לא מהיצר הרע, אם כן מה זה הוידוי על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע.

השלי"ה הקדוש מתרץ: כל העבירות הם בשעת מעשה כשבו עבירה לידם, אבל זה מיירי בתכונה רעה שחושב מחשבת און בדבר שאין ביכולתו לבוא לידי עבירה זו, רק חושב אילו היה כך הייתי עושה כך.

השלי"ה וכן כתב בדרשות מהר"י מליסא (ליקוט ביאורי תפילה מסידור דרך החיים) וכן הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בספרו חכמת שלמה (פרשת נח) מבארים: פירוש שלא יביא את עצמו לידי יצר הרע, וזהו יעל חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע, שהבאנו על עצמנו לגירוי יצר הרע.

עוד מבאר השלי"ה: על דרך הא דתנן בגמרא במסכת ברכות (דף נ"ד ע"א) בכל לבבך (דברים ו' ה') בשני יצריך, שיעבוד את השם יתברך ביצר טוב וביצר הרע ומה ענין האהבה עם יצר הרע, על זה יש הרבה פירושים וכתבו השלי"ה לעיל עשרה מאמרות אות קי"ז קי"ב ולכל הפירושים ניחא, שמתודה עליהם שחטאנו, שלא אהבנו את ה' גם ביצר הרע.

ובאליה רבה (סימן תר"ז) גם תירץ כך וז"ל: נראה לומר כדאיתא במשנה סוף מסכת ברכות (דף נד ע"א) בכל לבבך בשני יצריך,

ביצר טוב וביצר הרע, ופירש נחלת יעקב (פרשת ואתחנן ד"ה בכל לבבך) ביצר הרע היינו גדולה עבירה לשמה כדאמרינן בגמרא במסכת הוריות (דף י" ע"ב).

ביותר דברי אמת (ליקוטים) מבאר: על פי מה דאיתא בזה"ק פרשת תצווה שלעתיד יישאר היצר הרע בקדושתו ויהיה מלאך קדוש כדאיתא שם שהוא נמשל לזונה ששלחה המלך לפתות את בנו לראות אם בנו עומד בצדקו, ותוכן הדברים שהיצה"ר הגם שמסית האדם לעבור עבירה, אף על פי כן רצונו שלא יצייתו אותו, כי הוא באמת מלאך קדוש ויודע שאין רצון היוצר שיעבור האדם עבירה, רק שהוא מנסהו על ידו, ר"ל שעליו צווה להיות מסית, בכדי לידע אם שלמים אנחנו אליו, כמשל המלך ששלח הזונה לבנו, והיצה"ר רק שליחותיה דקב"ה קעביד, ועם כל זאת הבחירה ניתן לבני אדם לבל יצייתו את היצה"ר, וגם היצה"ר בעצמו רוצה שלא יצייתו אותו כדי שיהיה לאדם שכר טוב בעה"ב, שיהי האדם עובד ה' וישמור מצותיו, והוא עושה אעפ"י שאין מציינים אותו עם כל זאת הוא עושה שליחותו, ועוד הוא נהנה ממה שהקב"ה כביכול מתקדש על ידו והשתה א"י שאנו מתוודים ע"י שחטאנו לפניך ביצר הרע, פירוש כשאנו עוברים איזה עבירה ח"ו אזי אנו חוטאים נגד היצה"ר ג"כ שהוא מלאך קדוש, ורצונו ג"כ שלא נציית אותו רק שהוא מוכרח להסית דשליחותא דרחמנא קעביד, נמצא כשאנו חוטאים חלילה אזי חוטאים אנחנו אף נגד היצר הרע ג"כ וזהו שאנו מתוודים ע"י שחטאנו לפניך ביצר הרע שיש לנו עבירה אף ביצר הרע שאין אנו עושים רצונו.

מה העניין להוציא ספרי תורה בליל יום הכפורים?

בליל יום כפורים מיד בכניסת היום נוהגים להוציא ספרי תורה. ויש להקשות: מה קשור ספר תורה ליום הכפורים שמיד בכניסת היום מוציאים את הספרי תורה.

ונראה לומר על פי מה דאיתא בגמרא במסכת פסחים (דף ק"ב ע"א) כשהיה רבי עקיבא בבית האסורים בא לבקרו רבי שמעון בר יוחאי ואמר לו רבי למדני תורה, אמר איני מלמדך, אמר לו אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות, והקשו האחרונים שם איך יכול להיות שהתנא האלוקי רבי שמעון ידבר כך לרבו ומאיים עליו שאם לא ילמדני תורה ימסור אותו למלכות?

ומבארים בשם מרן הדברי יציב זי"ע דחס ושלוש לחשוב לרגע שרבי שמעון היה כוונתו לאיים על רבו, אלא דהתנא האלוקי רבי שמעון התחנן על נפשו, דע לך רבי שאדם בלא תורה מסוגל להגיע למדרגה הכי פחותה עד כדי להיות רוצח ומסור, לכן התחנן על נפשו רבי תרחם עלי למדני תורה, ואם לאו שלא יהא לי תורה אהיה ח"ו מסור, א"כ חייב אתה ללמדני תורה, ולא שמאיים עליו, אלא שביקש שירחם עליו. וכן איתא בגמרא במסכת סוכה (דף נ"ב) וכן בגמרא במסכת קידושין (דף ל" ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין.

רבנו יונה בספרו במסילת ישרים (פרק ה') כתב דבר נפלא על דברי הגמרא בדרך משל באדם שילך לרופא וייתן לו תרופה למחלתו, אם ייקח תרופה אחרת ממה שציווה לו הרופא לא יתרפא לעולם ממחלתו, הנמשל הקב"ה נתן לנו תרופה ליצר הרע

התורה, ומי שייקח תרופות אחרות נגד היצר הרע לא יתרפא לעולם, חזינן דלהינצל מהיצר הרע יש עצה אחת רק תורה, ע"כ, לכן בליל יום כפורים כשבאים להתוודות על העבירות צריך דבר ראשון להתוודות על שלא למדנו דהתורה הקדושה היא השמירה שלא נגיע לחטא, ומקבלים אנו דבר ראשון לימוד התורה, שזה ישמור לנו על חטאים.

עוד נראה לבאר על פי מה דאיתא בגמרא בירושלמי במסכת חגיגה (פרק א' הלכה ז') ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, ולא ויתר על עוון בטול תורה, וילפינן מהא דכתוב (ירמיהו ט' י"ב) "על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם". ובביאור הלכה (או"ח סימן קנ"ה) כתב בשם השלי"ה כמה אנשים מרפים ידיהם מן התורה לגמרי ואינם חוששים לקבוע אפילו זמן מועט ביום לתורה, והסיבה הוא מפני שאינם יודעים גודל החיוב שיש בזה, וכבר אמרו חז"ל ויתר הקב"ה על עוון עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים ולא ויתר על עוון ביטול תורה, לכן חייבים אנו לקבל דבר ראשון קבלת התורה.

עוד נראה לבאר על פי מה שכתבו בספרים הקדושים דמקדושת ספר תורה אפשר ללמוד, כמה שאדם יכול להשתנות מקצה לקצה, שהרי ספר תורה נכתב על עור בהמה שזה דבר מבוזה מאוד, ואם מקדשים את זה בפה זה נהיה דבר הכי קדוש, לכן מוציאים את זה בליל יום כפור ללמוד ליהודי אפילו שהיה כל השנה כבהמה שחטא ועשה עבירות תדע לך שאם תקדש עצמך ותרצה ללכת מעלה מעלה אתה יכול להתקדש ולעלות מעלה.

האם הכהן גדול היה מברך הגומל כאשר היה יוצא מבית קדשי קדשים ביום כיפור בשלום?

שבא מדעתו נמי לא יצטרך לברך. אבל מביא בשם גדול אחר שאף הכהן גדול נתחייב בהודאה בצאתו בשלום מן הקדוש ומברך הגומל, שהרי ניצול מסכנת חיים, אם כן הוא הדין הכא לגבי הכהן הגדול.

החיד"א בספרו מחזיק ברכה (או"ח סימן קי"ט ס"ק א') כתב בשם אביו שכהן גדול בצאתו מן קדש הקדשים לא בירך הגומל, למרות שרבים מן הכהנים לא יצאו בשלום. וטעם הדבר: שווקא סכנה שבא לו לאדם בע"כ שלא מדעתו צריך לברך, אבל דבר שעושה מחמת צווי הבורא אינו מברך הגומל, אם כן בסכנה

חולה הצריך מזון ביום כיפור האם יאכל אוכל רגיל או שיאכל על ידי אינפוזיה?

הנה הגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו חשוקי חמד בגמרא במסכת שבעות (דף י"ג) נסתפק בחולה שבית חולים ביום כיפור, ואפשר להשקותו ברביעית מים, או לזון אותו באינפוזיה, מה קל יותר, שאם ישתה את המים יעבור על מה שנאמר ועניתם, ואם יעשו מלאכה שיחברוהו לאינפוזיה, יעברו על מה שכתב בתורה, כל מלאכה לא תעשו. ומסיק: נאמר בתורה (ויקרא כ"ג כ"ט) "כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה" ובפסוק ל' כתוב "וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה" וכתב העמק דבר, בתורת כוהנים תניא לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מהו, כשהוא אומר והאבדתי, לימד על הכרת שהוא אבדן הנפש, מיהו פירש הכתוב האבדון במלאכה, ובכל מקום שהוא מפורש הוא חמור יותר, והיינו כמו שכתב הספורנו שהעושה מלאכה ביום הכיפורים הרי זה להכעיס, או שאינו מאמין בקדושת היום, משא"כ האוכל זה לתיאבון, עכ"ל. אם כן מבואר בדבריו שמלאכה חמורה יותר, ואף ששניהם אינו עושה להכעיס, מכל מקום כיון שכתוב בו מפורש את הפסוק והאבדתי, הרי זה מורה

על חומרת הדבר, ויש לדחות, שאין זה מורה על החומרה, רק כשעושה זאת להכעיס, וצ"ע.

ובמשך חכמה פרשת אמור (כ"ג כ"ז) העיר על הנאמר בתורה "ועיניתם את נפשותיכם והקרבתם אשה לה", ובפסוק שלאחר מכן כתיב "וכל מלאכה לא תעשו", והפסיק בהקדמה בין העינוי למלאכה, ונראה דהעינוי לא הותרה מכללה במקדש, ולכן אמר ועניתם מאמר כולל אף לגבוה, ואיסור מלאכה הותר בשל גבוה, עכ"ד, לפי זה אכילה חמורה יותר כי היא לא הותרה מכללה, ואיסור שלא הותר מכללה חמור יותר.

עוד נראה שלכן יש להעדיף את האינפוזיה: שבאכילה הגוף נהנה, מה שאין כן במלאכה, ויש בזה כפיית היצר, והיא עדיפה.

ויש עוד סברה לומר: שהיכא שהחולה בעצמו שותה, קיל יותר מאשר כשהרופא צריך לעשות עבורו מלאכה.

חולה האוכל ביום כיפור האם אומר יעלה ויבא והאם חייב לחזור ולברך כאשר שכח לומר יעלה ויבא?

יש לחקור חולה האוכל ביום כיפור האם אומר יעלה ויבא בברכת המזון והאם חייב לחזור ולברך אם שכח לומר יעלה ויבא?

הנה בשיבולי לקט (סימן ש"ב) כתב וז"ל חולה שאכל ביום כיפור אם צריך להזכיר מעין המאורע בברכת המזון או לא, נראה דלאו מצוה כלל באכילה זו מחמת היום, כי אדרבה היום גורם לו איסור אכילה לו ולכל ישראל, אלא מפני שפסוק נפש עומד עליו ודוחה לו אישתי ליה ומשוי ליה כחול לגביה לענין אכילה, מסתבר דלא תקנו ליה רבנן הזכרה, דלא דמי לראש חודש דהתם אסור בתענית ויש באכילה דרא דמצווה.

אבל הטור (או"ח הלכות יום הכפורים סימן תרי"ח) בסופו כתב חולה שאכל ביום הכפורים ונתיישב דעתו בענין שיכול לברך, היה אומר אדוני אבי הרא"ש ז"ל שצריך להזכיר של יום הכפורים בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים.

וכן כתב הלבוש (או"ח סימן תרי"ח סעיף ז) חולה שאכל ביום כיפור ונתיישב דעתו עליו בענין שיכול לברך, צריך לברך, ויזכור של יום כיפור בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים, ולא אמרין מצוה הבאה בעבירה היא ולא יברך עליה, שאין האכילה עבירה גבי חולה שיש בו סכנה, כי אדרבה מצוה הוא לגביה דוחי בהם אמר רחמנא ולא שימות בהן כדאמרין בגמרא במסכת יומא (דף פ"ה ע"ב) והרי יום כיפור לגבי דידיה הוא כשאר ימים טובים לגבי שאר אדם לענין אכילה, והלכך מצוה הוא לו לאכול כמו בשאר יום טוב כיון שיש בו סכנה, ולכך יברך עליה ויזכור יום כיפור ביעלה ויבא בבונה ירושלים.

ולענין הלכה: פסק מרן בשולחן ערוך בהלכות יום הכפורים (סימן תרי"ח סעיף י) חולה שאכל ביוה"כ ונתיישב דעתו בענין שיכול לברך, צריך להזכיר של יוה"כ בברכת המזון, יעלה ויבא בבונה ירושלים.

ובט"ז אורח חיים סימן תרי"ח ס"ק י' הקשה על דברי מרן השולחן ערוך: ממה דאיתא בגמרא במסכת שבת (דף כ"ד) הלכתא יום כיפור שחל להיות בשבת המתפלל נעילה צריך להזכיר של שבת יום הוא שנתחייב בדי' תפילות, ופרכינן מהא דאמר רבא יום טוב שחל להיות בשבת ש"ץ היורד לפני תיבה ערבית אין צריך להזכיר של י"ט שאלמלא שבת אין ש"ץ יורד לפני התיבה ערבית ביום טוב, ומשני הכי השתא התם בדין הוא דאפי' בשבת נמי ל"צ ורבנן הוא דתקון משום סכנה אבל הכא יום הוא שנתחייב בארבע תפילות אם כן חזינן דדווקא מידי דקביעות הוא לזה היום אז דווקא מזכיר היום כמו נעילה שהיום

גורם לחיוב לומר אותה התפילה כמו שאר התפילות על כן הוויין התפילות שוות, מה שאין כן בתפלת ערבית שאין היום גורם לחיובה אלא מפני תקנת חכמים מפני הסכנה אין לה דמיון לשאר התפילות שהם חיובים ליום זה, א"כ הדברים ק"ו כאן שלא יזכיר היום בברכת המזון דהא התם יש עכ"פ חיוב מצד היום לומר ערבית מצד התקנה אפילו הכי אינו מזכיר כיון שאינו חיוב גמור ליום זה כשאר התפילות, קל וחומר כאן שאין היום גורם, דאדרבה סדר היום הוא שלא לברך ברכת המזון כי אין בו אכילה רק מצד המקרה שאירע לזה אונס המביאו לידי ברכת המזון היאך נאמר כאן שהיום גורם לו דאם תאמר שהיום גורם אם יבוא לידי כך הכי נמי נימה לענין ערבית אף על פי שאין חיוב גמור עליו אלא ודאי שזה אינו, וזה לא דמי לשאר יום טוב שיש עליו חיוב מצד היום לאכול דאסור להיות בלא אכילה, מה שאין כן כאן הוא להיפך אלא שהאונס גורם האכילה קדושת יום כיפור מאי בעי הכא.

ובמטה אפרים (סימן תרי"ח ס"ק י"ז) כתב דכיון דיש שיטה דביום כיפור אין צריך לומר כלל יעלה ויבא בברכת המזון, במקום שיש טורח לחולה רשאי להקל בזה.

ובמשנה ברורה (סימן קפ"ח ס"ק י"ט) פסק ביום הכיפורים לענין חולה שצריך לאכול בו וצריך לומר בו יעלה ויבוא כדלקמן (סימן תרי"ח ס"י) אם פתח בהטוב והמטיב ונוצר שלא אמר יעלה ויבוא אינו צריך לחזור וכמו בראש חודש ואם נזכר קודם שהתחיל ברכת הטוב והמטיב, יש אומרים דצריך לומר ברוך שנתן ימים קדושים לישראל את יום הכיפורים הזה בלי חתימה, ויש אומרים דבזה לא תקנו חכמים כלל נוסח ברכה להשלים הזכרת יעלה ויבוא וכל שלא אמר במקומו שוב אינו חוזר, וכן מסתברא.

יש שרצה להביא ראיה שיש חיוב להזכיר יעלה ויבא ביום כיפור בברכת המזון: מהא דאיתא בגמרא במסכת שבת (דף כ"ד ע"א) דבתעניות ליכא הזכרה בברכת המזון, ופירש רש"י (ד"ה בברכת המזון של ערבית בכניסתו) וכל שכן ביציאתו שכבר עבר היום, ולמה לא פירש לענין חולה שאוכל בתענית אם יזכיר מאורע היום, מוכח דסבירא ליה דבו ביום שייך הזכרה, כך הקשה בחכמת שלמה (או"ח סימן תרי"ח ס"ק י') והחכמת שלמה דוחה זאת דאין זה ראיה: דהתם מיירי בשאר תעניות, דליכא בהו הזכרה רק ענינו, ואם כן פשיטא דבאוכל לא שייך הזכרה זו, אבל בתשעה באב ויום הכיפורים דיש בהם הזכרה אחרת שאינו מדבר מגוף התענית, יש לומר דמזכיר.

כמה חולים שהיו ביום הכיפורים בבית חולים ואוכלים ביחד האם חייבים לזמן?

ויושבים בחדר אחד, אם אחר אכילתם ביום הכיפורים צריכים להצטרף לזימון ולברך יחד או לא. וכותב השיח יצחק: דתליא במחלוקת הפוסקים דלפי שיטת הט"ז (סוס"י תרי"ח ס"ק י') דסבירא ליה שלא יזכיר כשאר יום כיפור בברכת המזון, הרי לדעת הט"ז אין דין אמירת ברכת המזון הלזה כמו שאר ברכת המזון, שמחוייב להזכיר ענין היום, כמ"כ לא יזמנו ביחד ג"כ,

יש לחקור האם יש חיוב לזמן כיפור וכמה חולים בבית חולים אחת שאוכלים ביחד חייבים לזמן או דיכא ליכא חיוב לזמן ביום כיפור.

הנה בשו"ת שיח יצחק (סימן ש"ד) נשאל בבית החולים דחברא קדישה, אשר ישנם שם איזה חולים מסוכנים אשר על פי אומדן הרופאים מחוייבים לאכול כדי שביעה ביום הקדוש, והם שוכבים

אבל לפי שיטת המגן אברהם (ס"ק י') דסבירא ליה כהטור ולדעתו שמחוייב להזכיר ענין היום, אפשר שגם יזמנו.

ומסיק: אמנם יש לדמות דבר זה, למה שכתב המגן אברהם (סימן ת"ע) שהכנסת הגדולה סבירה ליה, דעשרה בכורים המתענים בערב פסח יזכיר שליח ציבור ענינו בין גואל לרופא, ומגן אברהם חולק על זה, באשר אין רשאים להתענות בצבור בחודש ניסן, כן לא יעשה לעשות פרסום לדבר, וכמו כן לענין ד' בזה, מאחר שהיום הזה הוא יום צום גדול, זהו יום הכי קדוש אם שמחמת שהם בסכנה הותר להם לאכול, אבל מהיכי תיתי להזדמן ביחד דהוי פרסום, כשלטי גיבורים מסכת מגילה דגם

בג' נקרא פרסום, ולהזדמן ביחד, והרי דינא יתיב במי שהוצרך לאכול בתענית ציבור שיאכל בצנעה ובמקום שלא יראו אותו.

הגרש"ז אוירבאך זצ"ל בספרו הליכות שלמה (יום כיפור פרק ו' ס"ק י"ג) כתב שלשה שמותרים לאכול ביום כיפור יתכן שאין ראוי שיאכלו כאחד, דהואיל והתורה אמרה ועניתם, אלא שמפני ההכרח הם צריכים לעבור ולאכול, אפשר דאין ראוי להם לקבוע יחד, ואף אם אכלו ביחד יש להסתפק אם חייבין בזימון, דיתכן שאף אם קבעו, אין זה חשיב קביעות, דכיון שהיה שמח לצום ומצטער על ביטול המצווה, ולמעשה היה מורה שלא יזמנו.

מי שאינו צם ביום כיפור או שעושה מלאכה האם עיצומו של יום הכיפור מכפר עליו?

כיפורים זה"ו (ויקרא כ"ג כ"ח) מכל מקום, הרי בהדיא דאפילו באינו עושה מה שראוי לעשות, אף על פי כן יום הכיפורים מכפר.

ומתוך המשנה שכיר: על פי מה שמביא הריטב"א בגמרא במסכת שבועות (דף י"ג) בשם הרמב"ן, דמאן דסבירא ליה דאין יום כיפור מכפר בלא תשובה, דמי לחטאת, וכמו באומר אין חטאת ואשם מכפרים דאין מכפר לו, כמו כן באם אינו מכבד את יום כיפור אין מכפר, עיין שם, אם כן י"ל כיון דהרמב"ם פסק בהלכות תשובה דבלא תשובה אין יום כיפור מכפר, על כן שפיר כתב פירושו הנ"ל במשנה ואם כי אליבא דרבי לא אתי שפיר ובגמרא אמרו דאתיא ג"כ כרבי, מכל מקום לא חש לזה כיון דאין הלכה כמותו.

הנה הרמב"ם בפירושו למשניות סוף מסכת יומא כתב על המשנה "אחטא ויום הכיפור מכפר אין יום הכפורים מכפר" וז"ל אין יוה"כ מכפר, כמו אמרם אין מספיקים בידו לעשות תשובה, ולפיכך לא יעזרהו השם שיעשה ביום צום כיפור מה שראוי לו לעשות, כדי שיתכפר לו עוונותיו באותו היום, עכ"ל, מדברים אלו משמע, דהיכא דאינו עושה מה שראוי לעשות ביוה"כ, היינו עינינו ושבייתה ממלאכה, אין עיצומו של יום מכפר.

ובמשנה שכיר על יום כיפור הקשה: דבהדיא תניא בגמרא במסכת שבועות (דף י"ג ע"א) דאפילו לא התענה ולא קרא מקרא קודש ועשה מלאכה, מכל מקום מכפר, ונלמד ממה שכתוב "יום

מי שיודע שבוודאי לא חטא בעבירות שאומרים בוודאי האם אסור לומר משום חשש שקר?

והוסיף מרן החיד"א ודבריו חיים וקיימים, ובהו יובנו כמה דברים קשים שמצינו במאמרי רבותינו ז"ל, ובדברי רבינו האר"י, ובדרך כלל לימדונו רבותינו בגמרא במסכת יבמות (דף קכ"א ע"ב) ואמרו שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה, וכמה כלול במלות קצרות אלו, והטעם פשוט, שלתוקף זוהר בהירות עליונות נשמתם, אפילו פגם כל שהוא עושה רושם וטעון ליבון.

ועוד כי כל ישראל ערביין זה לזה, כמבואר בגמרא במסכת שבועות (דף ל"ט ע"א) והוא נענש על מה שחטא חברו, בסוד כל ישראל ערבים זה לזה. כי כל ישראל הם גוף אחד, ולכן הווידוי הוא בלשון רבים.

ובחסד לאברהם (אות ג') כתב עוד טעמים אחרים: א. מפני שאפשר שחטא בגלגולים אחרים, וכתב שזה הטעם שאומרים בנוסח הווידוי חטאנו אנו ואבותינו, שהגלגול שעבר נקרא אב.

ב. מפני שיש איזה עבירות שדש אדם בעקביו, והמה חמורות, כגון כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, וכן המלבין פני חברו שהרי הוא כאילו שופך דמים.

ג. אף על פי שהוא לא חטא בעבירות הללו, אפשר שאחד משורש נשמתו חטא, ועל כן הוא מתודה עליו כדי לתקנו.

יש לחקור מי שיודע שבוודאי לא חטא בעבירות שאומרים בוודאי ביום כיפור האם אסור לו לומר משום חשש שקר או דילמא מותר לו להתוודות אף כשיודע שלא חטא כלל בזה.

הנה החיד"א בספרו מדבר קדמות (אות ו' ס"ק י"א), וכן בפלא יועץ (ערך פחד) כתב שחסידי אחד אמר לרמב"ם, שאינו רוצה להתוודות ביום הכפורים כסדר הווידוי המסודר, שהרי הוא יודע שלא חטא באלה, ואיך יוכל לדבר דברי שקר לפני השי"ת ועל זה השיבו הרמב"ם, אילו ידעת אתה הנלבב, כמה חומר עבודת ה' יתעלה, וכמה צריך לעבוד האלוהה הזה, והיית מקיף העבודה הראויה והמוכרחת לאדון הזה, היית יודע בוודאי, שאין כל יום שאין אתה עושה כל האמור בוודאי, ועוד נוסף כהנה וכהנה, וכל אדם נידון לפי גודל חכמתו, שהרי מצינו שדוד ע"ה נכתב עליו עוון אשת איש, והיא הייתה מגורשת מאוריה, ועוון הריגתו אף כי היה חייב מיתה, ועוון ציצית של המלך שאול, אף כי היה רודפו, והיה חייב מדין רודף במחתרת, וכל כיוצא בזה, לפי מה שהוא האדם כן משפטו ושאתו, ואף על דבר זה שדברת עתיד אתה ליתן את הדין, ע"כ אמרי הקדוש רבי חיים סאראגוסי, מצאצאי מהר"ר יוסף סאראגוסי בעל הנס, ששמע איש מפי איש מפי הרמב"ם.

מדוע עם ישראל לא נגאלים במוצאי יום הכפורים הרי נתכפר לכל העולם כל העונות?

מעון, וא"כ הלא אנחנו מאמינים בעניין יום הכפורים (ויקרא ט"ז ל) "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתכם", ואם כן ביום הכפורים נעשים כל ישראל מנוקים מעון, ומדוע לא תהיה הגאולה מיד במוצאי יום הכפורים, עיי"ש מה שתירץ באריכות.

הנה בערבי נחל (פרשת וילך דרוש ג') הקשה קושיא נפלאה על הא דאמרינן בגמרא במסכת סנהדרין (דף צ"ז ע"א) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, ודבר גלוי וידוע שאם היו כל ישראל שבין בתשובה ברגע אחד אזי תיכף ישלח השי"ת לנו את הגואל, מחמת שעל ידי התשובה היינו כולנו נעשים מנוקים

לאחר מספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים. מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור עגורך. ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכו הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"ג. המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-814448 ניתן לסייע גם בתרומה בביט לטלפון מספר: 052-8144488